

Професійна освіта (за спеціалізаціями)

УДК 378. 148

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18705779>

Роль юридичної психології у формуванні комунікативної компетентності як професійно значущої якості особистості офіцера системи психологічного забезпечення курсантів (слухачів) закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання

Валентина Тюріна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціології та психології
Харківський національний університет внутрішніх справ
61080, пр-т Л. Ландау, 27, м. Харків, Україна
[https://ORCID ID 0000-0003-2308-1977](https://ORCID.ID/0000-0003-2308-1977)

Ярослав Зорій

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри спорту та фітнесу
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
58002, вул. М. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4397-764X>

***Анотація.** Обґрунтовано актуальність проблеми формування і розвитку комунікативної компетентності як професійно значущої якості особистості майбутніх офіцерів системи психологічного забезпечення курсантів (слухачів) закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах воєнного стану. Дано визначення поняття «комунікативна компетентність». Показано, що заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання – це унікальне освітнє*

середовище, що характеризується посиленою дисципліною, ієрархічною структурою, постійним психоемоційним напруженням та жорсткою професійною ідентифікацією. У цьому середовищі комунікативна компетентність офіцера системи психологічного забезпечення є критично значущою якістю. Показано, що Юридична психологія виступає ключовим чинником формування комунікативної компетентності, оскільки вона забезпечує правову та етичну рамку для спілкування. Юридична психологія надає психологу знання про психологію правосвідомості, психологію свідчень та сугестії, що дозволяє будувати комунікацію на принципах об'єктивності, конфіденційності та законності. У структурі комунікативної компетентності виділено чотири ключові компоненти: когнітивний, поведінковий, емоційний, етичний. Показано, що комунікативне середовище закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання має низку особливостей, які ускладнюють комунікацію та підвищують вимоги до комунікативної компетентності офіцера-психолога. До числа таких особливостей відносяться ієрархічність та субординація, стрес та психоемоційне напруження, професійна ідентифікація, конфіденційність та службова таємниця. Показано, що комунікативна компетентність є інструментом, що забезпечує не лише якість діагностичної та консультативної роботи, а й загальну психологічну безпеку освітнього середовища ЗВО зі специфічними умовами навчання. При цьому юридична психологія виконує роль методологічного фільтра для комунікативної компетентності офіцера-психолога, забезпечуючи, щоб спілкування з курсантами було не лише емпатійним, а й правомірно обґрунтованим, об'єктивним та захищеним від професійних ризиків. Юридична психологія трансформує загальнопсихологічні навички у вузькоспеціалізовані професійні інструменти. Юридична психологія перетворює комунікативну компетентність на професійний інструмент, що функціонує у жорстких

правових та етичних рамках, необхідних для роботи з курсантами закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова: юридична психологія, комунікативна компетентність, офіцер-психолог, офіцер поліції, система психологічного забезпечення курсантів, психологічна підтримка, специфічні умови навчання, професійна підготовка, воєнний стан.

Legal Psychology as a Catalyst for Communicative Competence Development in Officer-Psychologists at Higher Education Institutions with Specific Training Conditions

Valentyna Tyurina

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Sociology and Psychology,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
61080, 27 L. Landau Ave., Kharkiv, Ukraine
[https://ORCID ID 0000-0003-2308-1977](https://ORCID.ID/0000-0003-2308-1977)

Yaroslav Zoriy

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Sports and Fitness,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
58002, 2 M. Kotsyubynskoho Street, Chernivtsi, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4397-764X>

Abstract *This study establishes the critical importance of developing communicative competence as a professionally significant quality for future psychological support officers working with cadets at higher education institutions*

with specific training conditions under martial law. The concept of “communicative competence” is defined accordingly. It is shown that a higher education institution with specific learning conditions is a unique educational environment characterized by enhanced discipline, hierarchical structure, constant psycho-emotional tension, and strict professional identification. In this environment, an officer's communicative competence in the psychological support system is a critically important quality. It is demonstrated that Legal Psychology is a key factor in the development of communicative competence, as it provides the legal and ethical framework for communication. Legal Psychology equips the psychologist with knowledge of the psychology of legal consciousness and the psychology of testimony and suggestion, enabling communication to be built on principles of objectivity, confidentiality, and legality. Four key components are identified in the structure of communicative competence: cognitive, behavioral, emotional, and ethical. It is shown that the communicative environment of higher education institutions with specific learning conditions has several characteristics that complicate communication and increase the requirements for the communicative competence of officer-psychologists. These characteristics include hierarchy and subordination, stress and psycho-emotional tension, professional identification, confidentiality, and official secrecy. It is demonstrated that communicative competence is a tool that ensures not only the quality of diagnostic and consulting work, but also the overall psychological safety of the educational environment in higher education institutions with specific learning conditions. Legal psychology serves as a methodological filter for the communicative competence of officer-psychologists, ensuring that communication with cadets is not only empathetic but also legally justified, objective, and protected from professional risks. Legal psychology transforms general psychological skills into highly specialized professional tools. Legal psychology converts communicative competence into a professional instrument that operates within the strict legal and ethical frameworks

required for working with cadets at higher education institutions with specific learning conditions.

Keywords: *legal psychology, communicative competence, officer-psychologist, police officer, psychological support system for cadets, psychological support, specific learning conditions, professional training, martial law.*

Постановка проблеми. Процес підготовки майбутніх офіцерів у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) та у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання (ЗВО зі СУН) – це унікальне освітнє середовище, що характеризується посиленою дисципліною, ієрархічною структурою, постійним психоемоційним напруженням та жорсткою професійною ідентифікацією. У цьому середовищі комунікативна компетентність офіцера системи психологічного забезпечення є критично значущою якістю. Вона необхідна для:

1. Своєчасної діагностики та профілактики дезадаптивних станів, що виникають через стрес та ієрархічний тиск.
2. Ефективного врегулювання внутрішньоособистісних та міжособистісних конфліктів серед курсантів.
3. Формування довіри та підтримки службової етики в умовах, де курсанти часто є залежними суб'єктами комунікації.

Недостатній рівень сформованості комунікативної компетентності офіцера структур психологічного забезпечення (підтримки) може призвести до неправильної інтерпретації скарг або свідчень курсантів, до поглиблення конфліктів або, що є неприпустимим, до порушення їхніх прав.

Юридична психологія виступає ключовим чинником формування комунікативної компетентності, оскільки вона забезпечує правову та етичну рамку для спілкування. Юридична психологія надає офіцеру-психологу знання про психологію правосвідомості, психологію свідчень та сугестії, що дозволяє

будувати комунікацію на принципах об'єктивності, конфіденційності та законності [1].

Отже, все означене вище свідчить, що ефективне виконання офіцерами системи психологічного забезпечення курсантів (слухачів) ЗВО зі СУН своїх службових обов'язків потребує сформованості у офіцерів-психологів комунікативної компетентності як професійно значущої якості особистості [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування і розвитку комунікативної компетентності у військових та правоохоронних ЗВО розглядалися у наукових працях (В. Рибалка, О. Тимченко). Дослідження Юридичної психології як дисципліни, що формує професійну свідомість, представлені у роботах О. Бандурки, В. Пономаренка та інших. О. Гомонюк наголошує, що комунікативна компетентність майбутніх офіцерів має складну структуру, що зумовлена змістом розвитку у них вміння впевнено спілкуватися з навколишніми людьми, презентувати себе та свої досягнення. З перших днів навчання доцільно сформувати у курсантів позитивну мотивацію до вивчення рідної мови. З цією метою їхня увага має зосереджуватися на власних комунікативних проблемах, щоб сформувався пізнавальний інтерес до проблем соціальної взаємодії, міжособистісного та міжкультурного спілкування [3, с.32]. О. Діденко та Н. Калинюк визначають професійну комунікативну компетентність офіцерів-прикордонників як систему знань, умінь і навичок для ефективного спілкування та виконання службових обов'язків. Готовність до діяльності розглядається як комплексне утворення, що включає ціннісні орієнтації, мотивацію та професійну етику [4]. О. Федоренко та ін. розглядають актуальні проблеми комунікативної компетентності працівників правоохоронних органів, з точки зору оцінки негативних наслідків для суспільства, спричинених непрофесійністю працівників правоохоронних органів у комунікативній сфері. Науковці стверджують, що найважливішим аспектом професійної діяльності працівників внутрішніх справ є робота з людьми, але, на

відміну від інших професій, особливості будування міжособистісних відносин з людьми у працівників внутрішніх справ визначаються особливими умовами роботи, незвичайними обставинами, а також випадками і ситуаціями, що відрізняються одна від однієї. У зв'язку з цим існує необхідність вдосконалення комунікативної компетентності працівників правоохоронних органів [5]. О. Совгар наголошує на важливості оволодіння іншомовною компетенцією курсантами військових ВНЗ та ЗВО та зазначає, що у сучасних реаліях після закінчення вищого військового навчального закладу курсант нелінгвістичних спеціальностей повинен вміти спілкуватися іноземною мовою у військово-професійній сфері відповідно до своєї спеціальності, взаємодіяти з військовослужбовцями інших країн, бути обізнаним з основними характеристиками зброї та військової техніки армій НАТО та супротивника, а також з методами їх використання. Тому викладач зіштовхується з низкою викликів і завдань, серед яких пошук автентичних і створення власних матеріалів військової тематики, відповідна військова термінологія, розробка ефективних завдань для оцінювання тощо [6, с.67]. Я. Зорій та В. Богатирець передумовою реалізації системи формування військово-професійної готовності майбутніх офіцерів у ВВНЗ (ВНП ЗВО) визначили підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників шляхом удосконалення їхньої педагогічної майстерності через застосування в освітньому процесі інформаційних, комунікаційних та інтерактивних технологій [7, с.19]. Ю. Ненько розробила і рекомендує впровадити в освітній процес ВВНЗ (ВНП ЗВО) теоретично обґрунтовану концепцію професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту через формування ціннісного ставлення до майбутньої професії; активізацію інтерактивних методів навчання; удосконалення навчально-методичного забезпечення професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів; оптимізацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу в змодельованих ситуаціях професійного

спілкування [8, с.2]. Особливості реорганізації морально-психологічного забезпечення у Збройних Силах України та зміщення акценту з традиційного морально-психологічного забезпечення на комплексну психологічну підтримку особового складу розглядають В. Алещенко та О. Кокун [9].

Проте, у науковій літературі недостатньо уваги приділяється системній інтеграції методів Юридичної психології безпосередньо у процес формування комунікативної компетентності офіцера-психолога, який працює з курсантами закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Тому необхідно розробити чітку методологічну модель формування і розвитку комунікативної компетентності, яка б враховувала специфічний юридичний та ієрархічний контекст означеного процесу.

Мета статті: теоретично обґрунтувати та розробити концептуальні засади використання Юридичної психології як ключового чинника формування комунікативної компетентності особистості офіцера системи психологічного забезпечення курсантів (слухачів) ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Об'єкт дослідження: процес формування професійно значущих якостей особистості офіцера системи психологічного забезпечення.

Предмет дослідження: механізми та методичний вплив Юридичної психології на розвиток комунікативної компетентності офіцера-психолога у специфічному освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Комунікативна компетентність офіцера системи психологічного забезпечення – це інтегративна, багатокомпонентна якість особистості, що визначає його готовність та здатність до ефективного, доцільного та етично обґрунтованого спілкування у професійній діяльності. комунікативна компетентність є не просто набором навичок, а системою знань, умінь, ціннісних орієнтацій та поведінкових стратегій, що забезпечують встановлення контакту, обмін інформацією та досягнення взаєморозуміння [9].

У структурі комунікативної компетентності, що є критичною для роботи психолога, виділяють чотири ключові компоненти:

Когнітивний (знаннєвий): знання теорій комунікації, психологічних механізмів сприйняття, принципів активного слухання, психології свідчень та основ професійної етики. Для психолога в ЗВО зі СУН цей компонент також включає розуміння правового статусу курсанта та меж конфіденційності.

Поведінковий (практичний): безпосереднє володіння техніками вербальної (чіткість, переконливість, гнучкість мови) та невербальної комунікації (жести, міміка, проксеміка), а також включає навички кризового діалогу та вміння формулювати юридично точні висловлювання.

Емоційний (афективний): здатність до емпатії, самоконтролю, розпізнавання емоцій співрозмовника та управління власними емоційними реакціями під час напруженого спілкування.

Етичний (ціннісний): наявність професійної правосвідомості, повага до прав і гідності особистості курсанта, дотримання принципів конфіденційності та службової етики у спілкуванні.

Комунікативне середовище ЗВО зі специфічними умовами навчання має низку особливостей, які ускладнюють комунікацію та підвищують вимоги до комунікативної компетентності офіцера-психолога, а саме:

- Ієрархічність та субординація: Комунікація відбувається в умовах чіткої вертикалі влади, де курсант є залежним суб'єктом. Це може викликати у курсантів страх перед розкриттям інформації, низьку довіру та схильність до соціально бажаних відповідей або приховування проблем

- Стрес та психоемоційне напруження: Постійний тиск навчання, казарменого режиму, військової дисципліни та очікування майбутньої служби створює підвищений фон стресу, що може спотворювати комунікацію та призводити до неадекватних реакцій.

- Професійна ідентифікація: Курсанти перебувають у процесі формування професійної ідентичності, що може супроводжуватися внутрішньоособистісними конфліктами та протиріччями, які вимагають від офіцера-психолога високої тактовності та чіткості у висловлюваннях.

- Конфіденційність та службова таємниця: Психолог часто працює з інформацією, яка має службове або навіть таємне значення. Це вимагає від нього комунікативної компетентності, яка дозволяє відокремлювати психологічну допомогу від службової необхідності та чітко дотримуватися правових меж розкриття інформації [10].

Високий рівень сформованості комунікативної компетентності офіцера-психолога є провідним чинником профілактики дезадаптивних станів курсантів. До числа таких профілактичних дій відносяться, зокрема:

➤ Профілактика дезадаптивних станів: чітка, емпатійна та правомірна комунікація психолога створює довірче середовище, знижуючи психологічний бар'єр та заохочуючи курсантів звертатися за допомогою. Це запобігає накопиченню внутрішнього конфлікту.

➤ Рання діагностика девіацій: комунікативна компетентність, що включає навички критичного аналізу невербальних сигналів та знання психології свідчень (ЮП), дозволяє військовому психологу своєчасно виявити ознаки девіантної поведінки, суїцидальних намірів або міжособистісних конфліктів на ранніх стадіях, коли вони ще не набули гострої чи правової форми.

➤ Формування правової культури: офіцер-психолог через свою комунікацію (особливо при роз'ясненні прав та обов'язків) безпосередньо впливає на формування правової свідомості курсантів. Комунікативна компетентність офіцера-психолога має бути прикладом етичної та правомірно-орієнтованої взаємодії [11].

Таким чином, комунікативна компетентність є інструментом, що забезпечує не лише якість діагностичної та консультативної роботи, а й загальну

психологічну безпеку освітнього середовища ВВНЗ та ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Юридична психологія виконує роль методологічного фільтра для комунікативної компетентності офіцера-психолога, забезпечуючи, щоб спілкування з курсантами було не лише емпатійним, а й правомірно обґрунтованим, об'єктивним та захищеним від професійних ризиків. Юридична психологія трансформує загальнопсихологічні навички у вузькоспеціалізовані професійні інструменти [12].

- Психологія правосвідомості як розділ Юридичної психології є основою для формування етичного та когнітивного компонентів комунікативної компетентності. Вона забезпечує психологу розуміння того, як законність і справедливість впливають на психічний стан та готовність майбутнього офіцера до відкритої комунікації.

- Формування довіри через законність: офіцер-психолог, який володіє знаннями з Юридичної психології, здатний будувати комунікацію з курсантами на принципах неухильного дотримання їхніх прав та службових обов'язків. Чітке розуміння меж службової таємниці та конфіденційності, що регулюється правовими актами, дозволяє психологу знімати страх ієрархічного тиску та сприяє відвертості. Сама комунікація стає моделлю правомірної взаємодії.

- Комунікація, що ґрунтується на фактах: Юридична психологія навчає психолога відмежовувати емоційні оцінки від юридично значущих фактів. Це критично важливо при комунікації щодо випадків порушення дисципліни або конфліктів. Офіцер-психолог використовує комунікацію не для «вибивання» інформації, а для з'ясування об'єктивних обставин у межах етичних норм.

Знання Психології свідчень та особливостей психічних станів (стрес, втома, виснаження, афект) є прямим чинником формування критичного мислення в комунікативному процесі [13].

- Критичний аналіз інформації курсанта: В умовах ЗВО зі специфічними умовами навчання курсанти можуть перебувати під впливом ієрархічного тиску, страху покарання або групового впливу. Юридична психологія навчає офіцера-психолога критично оцінювати достовірність повідомлень, скарг або зізнань, враховуючи фактори сугестивності, спотворень пам'яті під впливом стресу та феномену соціально бажаних відповідей. Це запобігає хибним діагнозам та неправомірним службовим рішенням.

- Контроль сугестивного впливу: Офіцер-психолог має усвідомлювати власний вплив на курсанта (як службова особа, наділена певними владними повноваженнями). Юридична психологія надає знання, як уникати навідних питань, тиску та маніпуляцій під час консультаційних чи діагностичних бесід. Таким чином, комунікативна компетентність психолога має бути нейтральною, неутручальною та безпечною для об'єктивності отримуваної інформації.

Формування етичного компонента комунікативної компетентності офіцера-психолога неможливе без розуміння правових меж конфіденційності та її порушення. Це проявляється через такі аспекти:

- Межі професійної таємниці: Юридична психологія чітко окреслює, коли інформація, отримана під час комунікації, має бути розкрита (наприклад, загроза життю, скоєння злочину). Це формує у офіцера-психолога чіткий внутрішній алгоритм дій та підвищує його відповідальність за кожне висловлювання.

- Комунікація щодо службової етики: офіцер-психолог використовує свою комунікативну компетентність для роз'яснення етичних стандартів та наслідків їх порушення (наприклад, у випадках булінгу, приниження честі та гідності серед курсантів). Юридична психологія надає чітке розуміння того, що саме є порушенням закону, що робить комунікацію психолога авторитетною та змістовною [1].

Таким чином, Юридична психологія перетворює комунікативну компетентність з набору «гнучких навичок» на професійний інструмент, що

функціонує у жорстких правових та етичних рамках, необхідних для роботи з курсантами ЗВО зі специфічними умовами навчання.

Ефективне формування комунікативної компетентності офіцера-психолога для роботи у ВВНЗ та ЗВО зі СУН вимагає інтеграції знань Юридичної психології у практичні тренінги. Ця інтеграція ґрунтується на кількох ключових принципах:

- Принцип правової обґрунтованості: Кожна комунікативна вправа має включати елемент юридичної відповідальності або службової етики. Психолог повинен не лише вміти говорити, а й знати, що саме він має право говорити, а що – ні (межі конфіденційності, повідомлення про злочин тощо).
- Принцип ієрархічної чутливості: Моделювання комунікативних ситуацій повинно враховувати субординацію та психологічний тиск на курсанта. ЮП надає інструменти для аналізу мотивів приховування інформації в умовах залежності.
- Принцип критичної верифікації: Розвиток навичок критичного аналізу отриманої інформації від курсантів, застосовуючи знання психології свідчень для виявлення сугестивних впливів та спотворень.

Основним механізмом реалізації моделі цілеспрямованого формування і розвитку комунікативної компетентності є використання ситуаційно-рольових тренінгів, де успіх комунікації прямо залежить від застосування знань Юридичної психології [14]. Наприклад:

А. Рольова гра «Бесіда про порушення дисципліни з високим ризиком»:

- Сценарій Юридичної психології: Моделюється бесіда з курсантом, який скоїв серйозне дисциплінарне порушення (наприклад, залишення місця служби або бійка). Курсант перебуває у стані стресу, заперечує свою провину або схильний до самообмови.

- Завдання психолога (комунікативна компетентність): Встановити довірчий контакт, використовуючи активне слухання та емпатію, але при цьому критично верифікувати його слова.

- Навичка, що формується (Юридична психологія): Психолог має чітко розмежувати: а) психологічну допомогу та б) збір службової/юридично значущої інформації. Тренується вміння уникати навідних питань та непрямого тиску, дотримуючись процедурних етичних норм як офіцер-психолог.

Б. Кейс-стаді «Конфіденційність VS. Службовий обов'язок»:

- Сценарій Юридична психологія: Курсант повідомляє психологу інформацію про приховане порушення закону (наприклад, булінг або перевищення повноважень викладачем), але просить про повну конфіденційність. Інформація є критичною для безпеки.

- Завдання психолога (комунікативна компетентність): Провести комунікацію, в якій необхідно роз'яснити межі професійної таємниці та юридичний обов'язок щодо повідомлення про загрозу, зберігаючи при цьому максимально можливий рівень довіри.

- Навичка, що формується (Юридична психологія): Усвідомлення правових меж комунікативної компетентності. Формування здатності до етико-правової інференції та прозорої комунікації щодо наслідків розкриття інформації.

В. Тренінг «Критичний аналіз свідчень у діалозі»:

➤ Методика: Використання знань психології свідчень. Курсанти (у ролі «свідків» конфлікту) навмисно дають суперечливі або емоційно забарвлені свідчення.

➤ Завдання психолога (комунікативна компетентність): Застосовуючи вербальні та невербальні методи, без тиску виявити зони спотворення інформації, викликані стресом або бажанням приховати факти.

➤ Навичка, що формується (Юридична психологія): Розвиток аналітичного слухання, що дозволяє відокремити факт від суб'єктивного сприйняття та ієрархічного страху.

Оцінка ефективності моделі та рівня сформованості комунікативної компетентності має включати критерії, орієнтовані на Юридичну психологію, які вимірюють не лише якість спілкування, а й його відповідність правовим та етичним нормам:

1. Критерій правової точності (Когнітивний): Здатність офіцера-психолога чітко і точно формулювати інформацію про права та обов'язки курсантів у конфліктній комунікації. Оцінюється за результатами тестування та аналізу стенограм бесід.

2. Критерій етичної конфіденційності (Поведінковий): Здатність психолога дотримуватися меж професійної таємниці та коректно комунікувати про ці межі співрозмовнику. Вимірюється під час моделювання ситуацій «Конфіденційність VS. Закон».

3. Критерій критичної верифікації (Аналітичний): Здатність психолога критично оцінювати достовірність отриманої інформації, ідентифікуючи ознаки сугестивного впливу або симуляції, що є прямим застосуванням знань Юридичної психології [1].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження теоретично обґрунтувало та підтвердило ключову тезу: Юридична психологія виступає необхідним і визначальним чинником у процесі формування комунікативної компетентності особистості офіцера системи психологічного забезпечення курсантів (слухачів) ЗВО зі СУН. Крім того, наголошено:

1. Специфіка комунікативної компетентності офіцера-психолога: встановлено, що комунікативна компетентність в означеному вище середовищі має бути правомірно-орієнтованою. Вона включає здатність до емпатійного

спілкування, але з обов'язковим урахуванням ієрархічної структури, службової етики та правових меж конфіденційності.

2. Обґрунтування ролі Юридичної психології: доведено, що Юридична психологія надає психологу методологічний каркас для критичного та етичного спілкування. Зокрема, знання психології свідчень дозволяють психологу критично верифікувати інформацію, отриману від курсантів, які перебувають під стресом чи тиском, а психологія правосвідомості формує основу для побудови довіри через законність.

3. Ефективність моделі: Розроблена інтегративна модель навчання, яка акцентує увагу на рольових іграх та кейсах з правовими колізіями, забезпечує перехід комунікативної компетентності з рівня загальних навичок до рівня вузькоспеціалізованої професійної якості, що дозволяє психологу ефективно працювати з курсантами, не порушуючи їхніх прав та службових інструкцій.

Таким чином, інтеграція Юридичної психології гарантує, що комунікативна компетентність офіцера-психолога стає надійним інструментом профілактики дезадаптації курсантів і водночас захисним механізмом від професійної деформації самого офіцера.

Практичне значення та рекомендації. Результати дослідження мають безпосереднє практичне значення для підвищення якості підготовки офіцерських кадрів у ЗВО зі СУН. Означене передбачає таке:

- Внесення змін до навчальних програм: Рекомендується створити обов'язковий практичний тренінговий модуль «Комунікація в правовому полі» для офіцерів структур психологічного забезпечення. Основний час модуля має бути присвячений відпрацюванню ситуацій «Конфіденційність VS. Службовий обов'язок» та методам критичної верифікації інформації від курсантів.

- Запровадження ЮП-орієнтованої супервізії: Рекомендується проводити регулярну супервізію роботи офіцерів-психологів, де аналізуються стенограми

консультаційних бесід з акцентом на дотриманні етико-правових норм (відсутність сугестивного впливу, коректне роз'яснення меж таємниці).

- Оцінка навичок критичної комунікації: Включити до випускних іспитів та підсумкової атестації офіцерів-психологів ситуаційні завдання, які перевіряють їхню Комунікативну компетеність за критерієм правової точності та критичної верифікації інформації.

Перспективи подальших досліджень. Подальша наукова робота може бути зосереджена на таких напрямках:

- Емпірична перевірка ефективності: Проведення повноцінного експериментального дослідження з метою кількісного вимірювання впливу тренінгів на базі Юридичної психології на рівень сформованості комунікативної компетентності та рівень довіри курсантів до офіцерів-психологів.
- Дослідження цифрової комунікації: Вивчення специфіки та правових аспектів формування комунікативної компетентності офіцера-психолога під час роботи з курсантами в дистанційних або електронних каналах комунікації (соціальні мережі, месенджери), з огляду на необхідність дотримання конфіденційності та безпеки даних.
- Розробка методики оцінювання ієрархічної чутливості: Створення стандартизованого інструменту для оцінювання здатності офіцера-психолога до ефективної комунікації в умовах субординації, з урахуванням факторів, що сприяють або перешкоджають відвертості.
- Використання базових елементів дослідження у теоретичній і практичній підготовці майбутніх офіцерів – випускників ВВНЗ з організації психологічної підтримки особового складу підпорядкованого військового підрозділу до військово-професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бандурка О. М. Юридична психологія : підручник. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
2. Тюріна В. О. Комунікативна компетентність майбутнього офіцера поліції як фактор його готовності до професійної діяльності. *Особистість, суспільство, закон : тези доп. учасників Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. С. П. Бочарової (15 квіт. 2021 р., м. Харків)*. Харків : ХНУВС, 2021. С. 127–130.
3. Гомонюк О. М. Особливості формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів в освітньому процесі військових вищих навчальних закладів. *Молодь і ринок*. 2022. № 3 (201). С. 68–73. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259913>
4. Діденко О. В., Калинюк Н. В. Професійна комунікативна компетентність у структурі готовності офіцерів-прикордонників до професійної діяльності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_2_7
5. Fedorenko O., Miloradova N., Kharchenko S., Dotsenko V., Makarova O., Chervonyi P., Makarenko P. Communicative competence of law enforcement officers. *Cadernos de Educação Tecnologia e Sociedade*. 2023. Vol. 16, No. 2. P. 349–360. DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v16.n2.349-360>
6. Sovhar O. Forming foreign language communicative competence of future Ukrainian Armed Forces officers by means of information and communication technologies. *Open Dialogue*. 2024. Vol. 45, No. 2. P. 65–70.
7. Зорій Я. Б., Богатирець В. В. Педагогічна система формування готовності майбутніх офіцерів запасу до військово-професійної діяльності. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2018. Vol. 6, No. 3. P. 12–20.

8. Ненько Ю. П. Теоретико-методологічні засади професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Рівне, 2018. 512 с.

9. Алещенко В., Кокун О. Психологічний супровід військовослужбовців у бойових умовах: виклики сучасності. *Психологічний часопис*. 2025. Т. 11, № 1. С. 18–33. URL: <https://apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/view/1629/942>

10. Тюріна В. О., Романишина Л. М. Комунікативна і лідерська компетентності офіцера патрульної поліції як фактори формування його готовності до професійної діяльності. *Педагогічний дискурс*. 2025. Вип. 37. С. 45–49.

11. Тюріна В. О., Козяр М. М., Маланюк Н. М. Комунікативна компетентність як фактор формування у майбутніх працівників сектору безпеки й оборони України готовності до професійної діяльності. *Педагогічний дискурс*. 2024. Вип. 35. С. 61–66.

12. Тюріна В. О., Марченко О. Г. Психологічна безпека особистості правоохоронців в екстремальних умовах воєнного часу. *Війна. Психотерапія травми : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (10 листоп. 2023 р.)*. Львів, 2023. С. 91–93.

13. Тюріна В. О., Левандович О. В. Стрес-менеджмент як фактор розвитку у майбутніх офіцерів поліції психологічної готовності до діяльності в особливих умовах. *Психологія особистості фахівця в умовах воєнного стану та поствоєнної реабілітації : матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. (24 жовт. 2025 р.)*. Львів : ЛьвДУВС, 2025. С. 737–741.

14. Доскевич Г. О. Методичні рекомендації з проведення практичних занять у формі поліцейського квесту в закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку кадрів для МВС України та Національної поліції. Київ, 2018. 5 с.

15. Психологія військового лідерства : навч. посіб. [електронне видання] / І. А. Бурлакова, І. С. Остапенко, О. А. Герасимчук, О. В. Шевяков, О. М.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Чередніченко. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 159 с. URL:
<https://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/8419>